

Veiledning i vedlikehold av Braute

Ansvar for å oppdatere dette dokumentet: Båtansvarlig i styret.

Sjekkliste før oppsettdagnad	
Tjære	
Linolje	
Lyse	
Sauetalg	
Terpentin	
Hvitmaling	
Blåmaling	
Rustomvandler til jernbeslag	
Farm eller lignende	
Hvit vasselín	
Bivoks	
Koster til maling	
Koster til tjære	
White spirit	
Salmiak eller Kraftvask	
Black Varnish	
Tynner nr. 7	
Engangsdresser	
Vernebriller	
Støvmasker	
Filler	
Skraiper	
Fil til skrapene	
Bøyde spiker til å renske under banda	
Merkelapper til riggen	

Botnstoff og primer (går ca 4,5 liter / 5-6 bokser à 0,75 l)	
Høgtrykkspyler	
Vedlikeholdsboka	
Utskrift av Utstyrlista	

<p>Oppgave Planlegging</p>
<p>Beskrivelse Styret og båtgruppa går gjennom avviksmeldinger og notater som viser hva som må gjøres av reparasjoner og ekstraordinært vedlikehold. De peker ut en dugnadsleder. Sette opp en tidsplan for dugnaden med utgangspunkt i tider for flo og fjære. Typisk plan og rekkefølge: Ro båten bort til museet, ta ned masta, ta på land så mye som mulig (fredag kveld).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sette båten opp i fjæra på flo sjø. – Bære båten opp over flomålet på fjære sjø – Arbeid med båt, rigg og tilfar. Matlaging. – Årsmøte og fest
<p>Oppgave Ta ned rigg</p>
<p>Beskrivelse Masta senkes og legges på stevnhatten. Stående og løpende rigg som er festet i masta legges ned og surres til masta for å gjøre det enkelt å bære det i land.</p>
<p>Oppgave Ta i land rigg, tilfar og ballast</p>
<p>Beskrivelse Hvis det er mulighet for å legge til kai og losse, så gjøres dette før båten settes opp i fjæra. Hvis det ikke er mulig å losse ved kai så gjøres dette etter at båten er satt opp i fjæra. Rigg og tilfar bæres til naustet der vask, stell og smurning skal skje ute hvis været tillater det. Hvis det er regn eller fare for regn bæres det inn under tak. Riggtauet skal holdes fri fra sand og grus. Ballast bæres i land i manngard, helst slik at steinen legges i ei røys med en gang der den kan ligge uten å blandes med andre båtens ballast. Røysa merkes med båtens navn.</p>
<p>Oppgave Sette båten opp i fjæra på flo sjø</p>
<p>Beskrivelse Båten settes opp i fjæra, dras så langt opp på land som mulig, og støttes opp slik at den ikke kan velte på fjære sjø.</p>

Oppgave

Sette båten opp til naustet

Beskrivelse

10-15 personer på hver side av båten bærer båten opp. En person dirigerer oppsettet og synger takten. *Herre vi å hå, så sette vi og hå.* Båten støttes opp med bukker. Bukkene plasseres ved band (spant) i båten.

Oppgave

Sette båten opp for vinteren

Beskrivelse

Når båten settes inn i naustet, eller der den skal stå for vinteren, skal den støttes godt opp på begge sider og under kjølen. Det skal være støtte under kjølen og lotta slik at det ikke er fare for at båten siger ut av fasong. Sett en kile under hvert lott, bruk kiler under kjølen på flere plasser etter behov/underlag.

Oppgave

Dele i arbeidsgrupper

Beskrivelse

Grupper:

Skrog (3-5 personer)

Tilfar (2-3 personer)

Rigg (2-3 personer)

Utstyr (1-3 personer)

Reparasjoner (1-3 personer)
Mat (2-3 personer)

Oppgave

Reingjøre skroget utvendig

Beskrivelse

Utvendig spyles skroget med høgtrykksspyler. Men vær forsiktig så det ikke blir skader på treverket. Etterpå går en over med skraper og stålborster for å få løs bottenstoff og tjære. Undervanns skrapes det løse bunnstoffet vekk. Det som sitter godt får være på, men husk at bunnstoffet kan løsne ytterligere når det tørker gjennom vinteren. Skjell, rur og annet som har festet seg til båten i løpet sommeren, skrapes vekk.

Se etter skader/pælemark/råte/rust på skroget. Kontroller spesielt steder der det er mye blåskjell eller rur.

Jernbeslag: Fjerne løs rust.

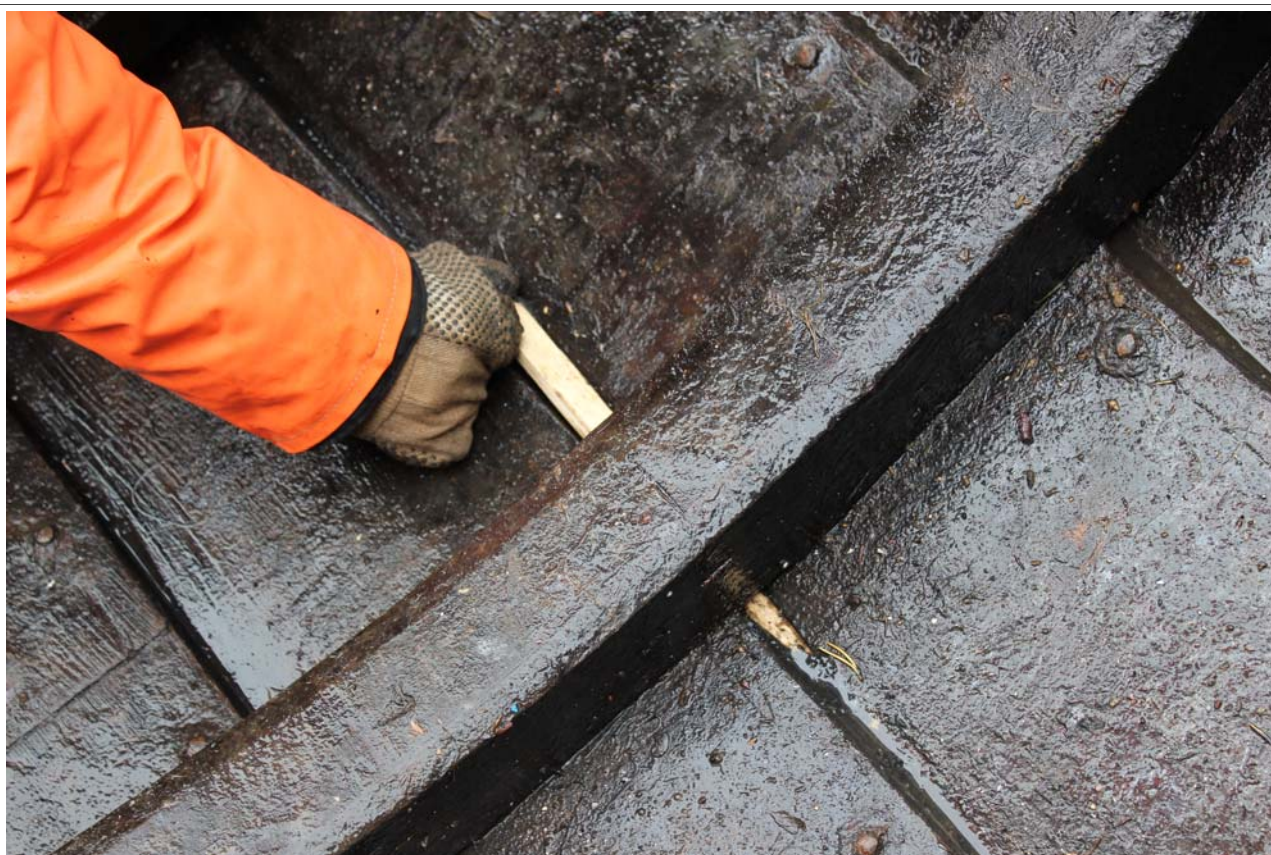

Oppgave

Reingjøre skroget innvendig

Beskrivelse

Spyl godt. Skrap vekk det som sitter løst. Åpne opp i vannråsene under banda, bruk f.eks. bøyd spiker. Bruk grønnsåpe etter behov, skrubbe og skyll over.

Oppgave

Smøre båten utvendig med tjære

Beskrivelse

Båten kan smøres så snart overflaten er noenlunde tørr. Kan være lurt å smøre utvendig etter at båten er satt der den skal stå i naustet. Blanding: 1/3 rå linolje, 2/3 tjære.

Undervanns: Flekker med bart treverk smøres med Black Varnish. Plasser som er utilgjengelig for bunnsmurning sparkles igjen med Farm eller lignende. Primer og bunnsmøring skjer til våren kort tid før utsett.

Oppgave

Tilstandskontroll på skroget

Beskrivelse

De som skrapper skroget må se etter skader på treverk og saum. Dette kan være angrep av pælemark, råte, rust på saum. Det kan også være mekanisk slitasje eller slagskader.

Oppgave

Smøre båten innvendig med tjære.

Beskrivelse

Båten kan smøres så snart overflaten er noenlunde tørr. Blanding: 1/3 rå linolje, 2/3 tjære.

Inni løftingen: Smør bare under tiljene.

Løftingtaket utvendig: Smøres med rein tjære. Rorgrinda kan tas av år om annet slik at en får smurt løftingtaket under denne. Grinda kan settes på plass igjen med en gang.

<p>Oppgave Male det svarte</p>
<p>Beskrivelse Bruk svart tjære. Black Varnish brukes kun der det er lyse flekker med bart treverk, men ikke i tolleganger eller ved skauthullene fordi det vil slites vekk igjen med en gang båten er i bruk.</p>
<p>Oppgave Male blått og hvitt</p>
<p>Beskrivelse Før maling skal flaten mattes med salmiakkvann eller Kraftvask. Når flaten er tørr, males den med linoljemaling. Linoljemaling må males tynt på, helst to strøk der det første strøket tynnes med white spirit eller terpentin. Blåmaling har opprinnelig vært koboltblått. Siden denne fargen er dyr og giftig har vi fått blandet en farge som ligner.</p>
<p>Oppgave Årer, mast, rær og tilfar</p>
<p>Beskrivelse Årer og tilfar spyles godt, og/eller skrubbes. Høytrykksspyler kan brukes, men vær forsiktig så det ikke blir skader på treverket. Bruk skrape for å fjerne ting som sitter godt fast. Når årer og tilfar har tørka noen timer (ikke er vått på overflaten) kan det smøres. Unngå å smøre plattingen der den ligger an mot underlaget. Dette for at plattingen ikke skal limes fast. Bruk slik blanding: 1/3 tjære, 2/3 rå linolje. Merk at det ikke skal smøres på årelomene ("handtakene" til årene). Oversida av toftene skal heller ikke smøres.</p>

Oppgave

Stående rigg

Beskrivelse

Riggtau merkes godt.

Vurdere om tauene er slitt og må fornyes.

Varm opp 2 liter tjære og 1 kopp med talg (ikke over 60°C). Smør med fille og heng opp til tørk.

Ved utsett kan hangertene ved godset smøres med lapsalve (etter at hangertene er tredd på masta).

Oppskrift på lapsalve: se under Oppskrifter.

Oppgave

Løpende rigg

Beskrivelse

Riggtau merkes godt.

Vurdere om tauene er slitt og må fornyes. Vurder om noe skal smøres eller bakes (trenger ikke å smøres eller bakes hvert år).

Løpende rigg henges luftig til tørk. Tau henges i løse bukter og ikke i tette kveiler.

Oppgave

Segl

Beskrivelse

Årlig vedlikehold er å gå over for å sjekke om det trengs reparasjoner. Og så henge det tørt og luftig.

Hvert 3. - 4. år skal segl bakes og talges.

Oppskrift på barking: Se under oppskrifter. Prosessen må planlegges og settes i gang 2-4 uker før barkinga skal skje.

Oppskrift på talging: Se under oppskrifter. Talging krever at det ikke er for kaldt i luften. 5-9 personer bør være med på talginga, det er ganske tungt arbeid.

Oppgave

Kister

Beskrivelse

Gå gjennom innholdet i kistene og fjern det som ikke skal være der. Det som mangler føres opp på liste slik at det kan skaffes.

Smøre kistene utvendig med tynn blanding. Verktøy bør kvesses og eggen settes inn med hvit vaselin etterpå.

Oppgave

Teltet, impregnering

Beskrivelse

På dugnaden om våren må teltet impregneres. Teltex?

<p>Oppgave Sikkerhetsutstyret</p>
<p>Beskrivelse</p> <ul style="list-style-type: none"> – Redningsflåten settes på en tørr plass, godt opp fra bakken om det er naust med jordgolv. – Batteriet (12V) til vhf lades opp og lagres på frostfri plass gjennom vinteren. – Redningsvester henges tørt og luftig.
<p>Oppgave Lagerbeholdning</p>
<p>Beskrivelse Gå over hva vi har av kjemikalier og utstyr på slutten av dugnaden slik at vi vet hva som må bestilles til neste dugnad. Dugnadsleder må overbringe oversikt over lagerbeholdning til styret.</p>
<p>Oppgave Loggføring</p>
<p>Beskrivelse Hver gruppeleder skriver inn i vedlikeholdsboka hva de har gjort på dugnaden og hva de ikke har rukket og gjort (reparasjoner).</p>

Oppskrifter

Smurning til båten

1/3 rå linolje, 2/3 tjære. Kan brukes kald, evt varmes forsiktig opp til 60 grader.

Smurning til riggen (lappsalving)

2 liter tjære, 1 kopp talg. Varmes opp til 60 grader.

Barking

2-4 uker før barking (etter temperatur): 12-14 kg / 70-80 liter bjørkebark legges i bløt i sjøvann et par dager. Kan så knuses i kompostkvern eller med stein.

Barken legges i sjøvann i 2-4 uker. Omtrent like mye vann som bark i volum. Et tomt oljefat er egna som kar, gjerne et som det har vært spylevæske el.l (ikke olje) slik at det er lett å reingjøre.

Sett et merke på fatet som viser hvor høyt lågen står. Kok barkelågen i 2-4 timer. Etterfyll med sjøvann slik at det har omtrent konstant volum.

Ta oppi krystallsoda for å nøytralisere. Bruk gjerne lakmuspapir for å sjekke pH. Den skal være ca 6. Veiledende mengde: 100 gram pr 50 liter. Ha en bønne vann klar i tilfelle det koker over.

Kok videre i 1 time.

Nar lågen har kjølnet til ca 60 grader (det er når du kan holde hånda nedi 5-7 sekunder) blandes litt tjære i. Ca 2 ½ dl tjære på 50 liter låg = ca ¾ liter i dette brygget.

Nar lågen har behagelig badetemperatur begynner barking. Til barkekar kan man spikre noen planker sammen i firkant, gjeme flere i høyden og så legge en tett presenning oppi.

Legg litt bark og en skvett med låg i bunnen. Ha seglet opp i karet lagvis fra side til side med barkelåg mellom. Pass på så det ikke blir luftlommer, det gir "hellidager" i seglet.

Legg noen steiner oppå og la det ligge til neste dag.

Heng seglet til tork i naustet. Barking ser kanskje ut til å være mislykka, men når det henger en stund kommer fargen bedre fram. La det henge i flere uker før det tas i bruk.

Barke lågen er utpint og skal ikke brukes videre. Toppseglet eller andre segl bakes samtidig med storseglet.

Storseglet kan legges i lågen eller smøres. Se oppskriften under.

Smøring

Oppskrift til ca 30 kvadratmeter segl

Barkelåg av 3 bønner bark og ½ fat sjøvann (lages som låget i oppskriften over)

150 g soda

6 dl engelskrødt pigmentpulver

2 dl tjære

1 1/2 l (heste)talg

1 l lyse

Hensikten med pigmentpulveret er, i tillegg til fargen, å få fett og tjære til å blande seg med loget. Smurningen er altså en emulsjon, en væske der fett og fargen er finfordelt men ikke oppløst. Begynn med å smelte talg. Rør i fargepulveret slik at det blir en jamn pasta. Den varme barkelågen helles langsomt inn i pastaen og det røres kraftig til alt er blandet inn. Bruk gjerne rørerredskap på drill. Smøres på seglet med piassavakoster.

Talging

Til ca 30 kvadratmeter seg.

5 liter talg smeltes langsomt. Bland i fire kopper lyse og to kopper tjære.

Det må ikke være kaldt i været når talgingen skal foregå. Da stivner det på overflaten av seglet, mens poenget er å få talgblandinga inn i duken. Blandingen smøres på varm med pensel i passelig bredt parti langs hele seglet. "Gnikkerne" står klare med litt grove filler på hver sin teig langsetter seglet. Talget arbeides inn i duken med kraftig gnikking. En merker når talget er skikkelig inni.

Voks til seglgarn

Bivoks, sauetailg og tjære varmes forsiktig. Skal være passe hard

Tauverk

Navn	Dimensjon i mm	Lengde i m.	Materiale	Nytt år
Stag	24	13,5	4-sl tjæra hamp	2012
Vant primærvant	16	18	4-sl tjæra hamp	
Vant sekundærvant	16	20	4-sl tjæra hamp	
Takkell	14	48	4-sl tjæra hamp	
Hangert	22	15	4-sl tjæra hamp	
Tønneskrev	12	6	4-sl tjæra hamp	
Drag	18	11	3-sl.lett tj.hamp	2006
Dragløper	14	27	3-sl. lett tj. hamp	2006
Rakketrosse	14	17	3-sl. lett tj. hamp	
Skaut	18	28	3-sl manilla	2011
Bras	12	24	3-sl. lett tj. hamp	
Boline	14	16	3-sl. lett tj. hamp	
Hanefot til boline		2,25		

Priar	14	8	3-sl. lett tj. hamp	
Hanefot til priar	16	2		
Toppseglsdrag	14	24	3-sl. lett tj. hamp	
Toppseglsnedhaler	10	16	3-sl. lett tj. hamp	
Signat	12	8	3-sl. lett tj. Hamp	
Toppseglskaut	10	40	3-sl. lett tj. Hamp	
Dreggtau	16	110	Spun polyester	2007
Fortøyningstau				

Segl

Navn	Størrelse	Dukvekt/materiale	Liktau/telne	Nytt år
Toppsegl				2004
Storsegl				2006

Dimensjoner på båt og tilfar

Navn/del	Dimensjon	Lengde/vekt		
Dregg + kjetting				
Liten dregg				
Årer				
Bord				

Leverandører

Black Varnish:

Linolje: Rå linolje, kaldpresset. Lier (www.linolje.com), tlf. 928 91 642

Linoljemaling: Ottoson. Lier (www.linolje.com). Finn evt. aktuell forhandler på www.ottossonfarg.com

Tjære: Milebrent. Lier (www.linolje.com), tlf. 928 91 642

Tauverk i naturfiber: Hardanger Fartøyvernsenter, tlf 56 55 33 50